

Sivistysvaliokunnalle

Asia: Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi koulutuksen rahoituksesta

Viite: [HE 310/2014 vp](#)

Iltakoulujen liitto ry kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi aikuislukioille elintärkeän lakiesityksen osalta. IKLOon kuuluu aikuislukioiden ja –linjojen ylläpitäjiä, Iltakoulujen rehtorien yhdistys IRY ry sekä Iltakoulujen opettajien yhdistys IOY ry.

Saimme lakivalmistelun aikana mahdollisuuden neuvotella Opetus- ja kulttuuriministeriön edustajien kanssa nyt esitetyn rahoituslain aikuislukioille tuottamista vaikutuksista ja ministeriö tekikin rahoitusmalliin muutoksen, jolla aikuislukioihin kohdistuvaa huomattavaa rahoitusleikkausta on voitu jossain määrin kohtuullistaa.

Aikuisten lukiokoulutukseen esitetty rahoitus ei nähdäksemme kuitenkaan riitä varmistamaan jatkossa aikuislukioverkon toimintaedellytyksiä. On odotettavissa, että rahoitusjärjestelmän muutoksen myötä suuri osa maamme aikuislukioista ja –linjoista lakkautetaan, mikä tuottaa nuorille aikuisille yhä enemmän koulutuksellisia umpiperiä ja lisää heidän syrjäytymistään. Vain suurimpien taajamien elinvoimaisimpien aikuislukioiden voi odottaa jäävän henkiin ja niidenkin toiminta painottunee jatkossa aikuisten perusopetuksen järjestämiseen sekä mahdolliseen kaksoistutkintoyhteistyöhön.

Ei ole oikein, että opiskelija-aineksemme vuoksi aikuislukioihin kautta linjan kohdistuu oppilaitosmuotona rahoituslakiehdotuksesta johtuva huomattava (pääosin 20-30 prosentin) leikkaus, mikä käytännössä vie meiltä toimintaedellytykset tai lopettaa toimintamme.

- Ehdotamme yllä mainituista syistä, että lakiesitys vedetään takaisin – myös siksi, että lakiesityksen lopullisia vaikutuksia on aikuisten lukiokoulutuksen osalta (mm. nuorten lukiokoulutuksessa mahdollisesti tapahtuvista muutoksista johtuen) hyvin vaikeaa arvioida.
- Vaihtoehtoisesti esitämme Sivistysvaliokunnalle harkittavaksi mahdollisuutta korjata lakitekstiä aikuisten lukiokoulutuksen osalta tämän tekstin lopussa kuvaamallamme tavalla.

Vaikka ministeriö on lakivalmistelun loppuvaiheen ratkaisulla pyrkinyt huomioimaan aikuislukiot ja niiden hitaasti etenevät opiskelijat, toimii lakiesityksen rahoitusmalli opiskelijoidemme osalta käytännössä KESUssa ilmaistujen tavoitteiden, nuorisotakuun ja syrjäytymisen ehkäisyn, koulutuksellisen tasa-arvon ja elinikäisen oppimisen tavoitteiden vastaisesti, koska sen suorituspainotteisuus asettaa väistämättä heikompaan asemaan ne koulutuksen järjestäjät, joilla hitaasti eteneviä opiskelijoita on suhteessa paljon.

Sikäli kuin pystymme arvioimaan, uusi rahoituslaki tehostaa koulutuksen järjestäjien toimintaa, tuottaen toivotut säästöt ja nopeamman opintojen läpäisyn. Se myös pakottaa koulutuksen järjestäjät tekemään tarvittavia rakenteellisia muutoksia, joilla voidaan vähentää opintojen keskeyttämistä ja parantaa oppilaitosten järjestämää opintojen ohjausta ja opiskelijahuoltoa. Laki helpottanee toteutuessaan myös opiskelijoiden siirtymistä jatko-opintoihin.

Valtaosalle koulutuksen järjestäjistä uusi rahoitusmalli ei myöskään tuota haittaa: suuri osa nuorille tarkoitettujen päivälukioiden opiskelijoista valmistuu kolmessa vuodessa ja sijoittuu suhteellisen hyvin jatko-opintoihin.

Aikuislukioille uusi rahoitusjärjestelmä on kuitenkin hyvin vaikea seuraavista syistä:

- Aikuislukioiden opiskelijat eivät keskimäärin valmistu yhtä nopeasti kuin nuorisolukioiden opiskelijat, mm. alemman osaamistason, oppimisvaikeuksien, maahanmuuttajataustan tuottamien kielivaikeuksien, työssäkäynnin ja elämäntilanteesta johtuvien syiden vuoksi. Monet heistä ovat aikuislukioissa juuri siksi, että heidän opintonsa eivät ole nuorisolukioissa onnistuneet. Perusrahoituksen lyhentäminen vuodella kohdistuu erityisen haitallisesti aikuislukioiden opiskelijoihin.
- Aikuislukioiden opiskelijat keskeyttävät opintonsa moninkertaisesti useammin kuin nuorisolukioiden opiskelijat: keskeyttämisprosentti on edellä mainituista syistä johtuen aikuislukioissa jopa yli 40 % (monet toki palaavat myöhemmin jatkamaan opintojaan), kun se on nuorilla valtakunnallisesti 4 %. Oppilaitoksillamme on kuitenkin vain rajalliset mahdollisuudet vähentää opiskelijoidensa keskeyttämistä. Lakiesityksen rahoitusmallin suoritusperusteisuus asettaa näin aikuislukiot hyvin epäedulliseen asemaan ja sen tuottamat rahoitusleikkaukset kohdistuvat heikoimmassa asemassa oleviin opiskelijoihin.
- Aineopiskelurahoituksen päättyminen tutkinnon jo suorittaneiden osalta karsii rakenneuudistuksen yhteydessä pois ne aikuislukiot, joissa aineopiskelijoiden osuus kokonaisopiskelijamäärästä on suuri. Tämä tuottaa umpiperän jatko-opintoihin pyrkiville ylioppilaille ja lisää heidän syrjäytymisriskiään.

Ministeriön lokakuudesta koelaskelmasta oli nähtävissä, että uusi rahoitusjärjestelmä leikkaisi aikuisten lukiokoulutuksen järjestäjien rahoituksesta jopa lähes 30 prosenttia. Tekemämme oppilaitoskohtaiset laskelmat vahvistavat tämän. Vain ne aikuislukiot, joille kertyy merkittävästi kahden tutkinnon opintosuoritteita, säilyttävät rahoituksellisen asemansa tai voivat jopa parantaa sitä. Kahden tutkinnon opiskelijat muodostavat kuitenkin vain pienen osan opiskelijoistamme ja on olemassa todellinen vaara, että rahoituksen muuttuessa ja aikuislukioiden toimintamahdollisuuksien jatkossa selvästi kaventuessa suuri osa koulujemme 7 000 tutkintotavoitteisesta aikuisopiskelijasta jää tyhjän päälle.

Syrjäytymisen ehkäisy ja aikuislukiot

Aikuislukioilla on aikuisten lukio-koulutuksen järjestämisen ja jatkokoulutuskelpoisuuden tuottamisen ohella ollut maassamme kaksi erillistä koulutuspoliittista tehtävää: nuorten aikuisten syrjäytymisen ehkäiseminen ja maahanmuuttajien kotouttaminen yhteiskuntamme toimiviksi jäseniksi. Monille oppilaitostemme opiskelijoista koulumme ovat tarjonneet viimeisen mahdollisuuden palata opintopolulle.

Aikuislukioiden tarjoama koulutus on ollut *hyvin* huokea tapa ehkäistä koulutukselliset umpiperät jatko-opintoihin pyrkiviltä aineopiskelijoilta ja mahdollistaa tutkintotavoitteisten aikuislukio-opiskelijoiden pääsy jatko-opintoihin, erityisesti verrattaessa sen kustannuksia syrjäytymisen tuottamiin todella korkeisiin kustannuksiin. On kiistatonta, että opiskelijoidemme riski syrjäytyä pysyvästi heidän opintojensa epäonnistuessa on esim. päivälukioiden opiskelijoihin verrattuna selvästi suurempi.

Kyseessä on kokonaisen koulumuodon olemassaolon ja toimintakyvyn varmistaminen rakenneuudistuksessa. On huomattava, että myös aikuisten perusopetuksen järjestäminen vaikeutuu, jos aikuislukioverkko karsiutuu hallitsemattomasti.

Esityksemme lakiesityksen korjaamisesta aikuisten lukiokoulutuksen osalta

Lopulliseen lakiesitykseen Opetus- ja kulttuuriministeriö teki valmistelun loppuvaiheessa aikuisten lukiokoulutuksen rahoitusta parantavan muutoksen: aikuisten rahoituskerroin (0,58) korottui suoritusrahoitusosuudessa samalle tasolle (1,00) nuorten kertoimen kanssa *tehtyjen ylioppilastutkintojen* osalta. **Esitämme vastaavan korotuksen tekemistä suoritusrahoituksen aikuisten kertoimeen myös lukion *oppimäärän suorittamisen (päättötodistusten) osalta***, perusteemme pysyessä samana: Aikuisten rahoituskerrointa (0,58) sovelletaan heidän opintoihinsa jo koko perusrahoitusosuuden opiskelijavuosien osalta ja lukion päättötodistus on kaikin tavoin täysin samanarvoinen ja yhtä pätevä kuin nuorille tarkoitetusta lukiokoulutuksesta saatu todistus.

Esitämme myös, että maahanmuuttajille tarkoitetun lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen yli 18-vuotiaina aloittaneiden rahoituskerroin muutetaan 1,00:ksi kertoimen 0,58 sijasta. Perusteluna on se, että koulutuksen laajuus on opetussuunnitelman perusteiden mukaan sama 25 kurssia sekä nuorten että aikuisten lukiokoulutuksessa. Katsomme, että kysymyksessä on tekninen virhe, joka tulee korjata.

Jyväskylässä 19.2.2015

Tarja Boe

Puheenjohtaja

Iltakoulujen liitto ry

Mauri Ronimus

Puheenjohtaja

Iltakoulujen rehtorien yhdistys ry